TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2010. gada 6. jūlijā *

Lieta C-428/08

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Rechtbank 's-Gravenhage* (Nīderlande) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2008. gada 24. septembrī un kas Tiesā reģistrēts 2008. gada 29. septembrī, tiesvedībā

Monsanto Technology LLC

pret

Cefetra BV,

Cefetra Feed ServiceBV,

Cefetra Futures BV,

* Tiesvedības valoda — holandiešu.

Alfred C. Toepfer International GmbH,

piedaloties

Argentīnas valstij.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs V. Skouris [*V. Skouris*], palātu priekšsēdētāji A. Ticano [*A. Tizzano*], K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], E. Levits, tiesneši E. Borgs Bartets [*A. Borg Barthet*], J. Malenovskis [*J. Malenovský*], U. Lehmuss [*U. Lõhmus*] un L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*] (referents),

ģenerāladvokāts P. Mengoci [*P. Mengozzi*]
sekretāre M. Ferreira [*M. Ferreira*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2009. gada 15. decembra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *Monsanto Technology LLC* vārdā — V. A. Hoings [*W. A. Hoyng*] un F. V. E. Eijsfogelss [*F. W. E. Eijsvogels*], *advocaten*,

— *Cefetra BV*, *Cefetra Feed Service BV*, *Cefetra Futures BV* un *Alfred C. Toepfer International GmbH*, vārdā — J. J. Alens [*J. J. Allen*] un H. M. H. Speijarts van Vurdens [*H. M. H. Speyart van Woerden*], *advocaten*,

— Argentīnas valsts vārdā — B. Remišs [*B. Remiche*], advokāts, kā arī M. Rozens [*M. Roosen*] un V. Kasjērs [*V. Cassiers*], *advocaten*,

— Itālijas valdības vārdā — I. Bruni [*I. Bruni*], pārstāve, kurai palīdz D. Del Gaico [*D. Del Gaizo*], *avvocato dello Stato*,

— Nīderlandes valdības vārdā — K. Viselsa [*C. Wissels*] un M. de Hrāfe [*M. de Grave*], pārstāvji,

— Portugāles valdības vārdā — L. Inezs Fernandišs [*L. Inez Fernandes*], pārstāvis,

— Apvienotās Karalistes valdības vārdā — S. Osovskis [*S. Ossowski*], pārstāvis,

— Eiropas Komisijas vārdā — H. Krēmers [*H. Krämer*] un V. Vilss [*W. Wils*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2010. gada 9. marta tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 6. jūlija Direktīvas 98/44/EK par izgudrojumu tiesisko aizsardzību biotehnoloģijā (OV L 213, 13. lpp.; turpmāk tekstā — "direktīva") 9. pantu.

2 Šīs lūgums ir iesniegts divās lietās starp *Monsanto Technology LLC* (turpmāk tekstā — "*Monsanto*") un, pirmkārt, *Cefetra BV*, *Cefetra Feed Service BV*, *Cefetra Futures BV* (turpmāk tekstā kopā — "*Cefetra*"), ko atbalsta Argentīnas valsts — persona, kas iestājusies lietā, un, otrkārt, *Vopak Agencies Rotterdam BV* (turpmāk tekstā — "*Vopak*"), kā arī *Alfred C. Toepfer International GmbH* (turpmāk tekstā — "*Toepfer*") saistībā ar 2005. un 2006. gadā Eiropas Kopienā importētajiem sojas miltiem no Argentīnas.

Atbilstošās tiesību normas

Starptautiskās tiesības

3 Līguma par ar tirdzniecību saistītām intelektuālā īpašuma tiesībām, kas ietverts 1.C pielikumā Līgumam par Pasaules Tirdzniecības organizācijas (PTO) izveidošanu, kurš 1994. gada 15. aprīlī parakstīts Marakešā un apstiprināts ar Padomes 1994. gada 22. decembra Lēmumu 94/800/EK par daudzpusējo sarunu Urugvajas kārtā (no 1986. līdz 1994. gadam) panākto nolīgumu slēgšanu Eiropas Kopienas vārdā jautājumos, kas ir tās kompetencē (OV L 336, 1. lpp.; turpmāk tekstā — "*TRIPs* līgums"), 27. panta, kura nosaukums ir "Patentējamais saturs", 1. punktā ir paredzēts:

— patentējami ir jebkuri izgudrojumi (izstrādājumi vai darba procesi) visās tehnoloģijas jomās ar nosacījumu, ka tie ir jauni, radoši un rūpnieciski izmantojami;

— patenti ir reģistrējami, un patenta tiesības tiek piešķirtas bez diskriminācijas attiecībā uz izgudrojuma vietu, tehnoloģijas jomu un to, vai preces tiek importētas vai ražotas uz vietas.

4 Šī līguma 30. pantā, kura nosaukums ir "Izņēmumi attiecībā uz piešķirtajām tiesībām", ir noteikts, ka dalībvalstis var piešķirt ierobežotus izņēmumus attiecībā uz ekskluzīvajām tiesībām, ko sniedz patents, ar nosacījumu, ka šādi izņēmumi bez iemesla nerada pretrunu ar patenta parastu izmantošanu un bez iemesla neierobežo patenta īpašnieka likumīgās intereses, ņemot vērā trešo pušu likumīgās intereses.

Savienības tiesības

5 Direktīvas 1. pantā ir paredzēts, ka dalībvalstis aizsargā biotehnoloģiskos izgudrojumus saskaņā ar valsts patentu tiesībām un ka vajadzības gadījumā tās koriģē valsts patentu tiesības, lai ņemtu vērā minētās direktīvas noteikumus. Šajā pantā ir arī noteikts, ka direktīva neskar dalībvalstu saistības saskaņā ar starptautiskajiem nolīgumiem un it īpaši *TRIPs* līgumu.

6 Direktīvas 2. pantā "bioloģiskais materiāls" ir definēts kā materiāls, kas satur ģenētisku informāciju un ir spējīgs pats vairoties vai ko var pavairot bioloģiskā sistēmā.

7 Tās 3. pantā ir paredzēts, ka tādi izgudrojumi, kuri ir jauni, kuri ietver izgudrojuma līmeni un kurus var izmantot rūpnieciski, ir patentējami, pat ja tie tostarp saistīti ar produktu, kas sastāv no bioloģiska materiāla vai kas to satur. Šajā pantā ir noteikts, ka bioloģisks materiāls, kurš ir izdalīts no tā dabīgās vides vai kurš saražots ar tehniska procesa palīdzību, var būt izgudrojuma objekts, pat ja tas iepriekš bijis sastopams dabā.

8 Direktīvas preambulas 22. apsvērumā ir noteikts, ka diskusija par gēnu sekvenču vai daļējo sekvenču patentspēju ir pretrunīga. Tajā ir noteikts, ka uz patenta piešķiršanu par izgudrojumiem, kas saistīti ar šādām sekvencēm vai daļējām sekvencēm,

jāattiecina tie paši patentspējas kritēriji kas visās pārējās tehnoloģijas jomās, proti, jaunums, izgudrojuma līmenis un rūpnieciskais lietojums. Šajā preambulas apsvērumā ir arī minēts, ka sekvences vai daļējas sekvences rūpnieciskā izmantošana jānorāda reģistrētajā patenta pieteikumā.

9 Saskaņā ar direktīvas preambulas 23. apsvērumu viena pati DNS sekvence bez funkcijas norādes nesatur nekādu tehnisku informāciju un tādēļ nav patentējams izgudrojums.

10 Direktīvas preambulas 24. apsvērumā ir noteikts, ka, lai atbilstu rūpnieciskās izmantošanas kritērijiem, gadījumos, kad gēna sekvenci vai daļēju sekvenci izmanto olbaltumvielas vai olbaltumvielas daļas iegūšanai, jāprecizē, kuru olbaltumvielas daļu iegūst vai kādu funkciju tā veic.

11 Direktīvas 5. panta 3. punktā, kurš ietverts nodaļā ar nosaukumu "Patentspēja", ir noteikts, ka patenta pieteikumā ir jānorāda gēna sekvences vai daļējas sekvences rūpnieciskā izmantošana.

12 Direktīvas 9. pantā, kas ietverts nodaļā ar nosaukumu "Aizsardzības joma", ir paredzēts:

"Aizsardzība, ko patents piešķir produktam, kurā ietilpst vai kurš sastāv no ģenētiskas informācijas, attiecas arī uz visu materiālu [..], kurā iekļauts produkts un kurš satur ģenētisko informāciju un veic savu funkciju."

Valsts tiesības

13 1995. gada Patentu likuma (*Rijksoctrooiwet 1995*, turpmāk tekstā — "1995. gada likums") 53. pantā ir paredzēts:

"[..] Patents patenta turētājam sniedz ekskluzīvas tiesības:

a) savā uzņēmumā vai savam uzņēmumam ražot patentēto produktu, to izmantot, laist apgrozībā vai pārdot, iznomāt, piegādāt vai citādi tirgot, vai arī to piedāvāt, importēt vai uzglabāt šādos nolūkos;

b) savā uzņēmumā vai savam uzņēmumam piemērot patentēto procesu vai izmantot, laist apgrozībā vai pārdot, iznomāt, piegādāt produktu, kurš iegūts, tiešā veidā piemērojot šo patentēto procesu, vai citādi to tirgot, vai arī to piedāvāt, importēt vai uzglabāt šādos nolūkos."

14 Šī likuma 53.a pantā ir noteikts:

"1. Attiecībā uz bioloģiska materiāla patentu, kam izgudrojuma rezultātā piemīt īpašas pazīmes, ekskluzīvās tiesības attiecas uz bioloģisko materiālu, kuru iegūst, tieši šo bioloģisko materiālu reproducējot vai pavairojot identiskā vai atšķirīgā veidā, un kuram piemīt tās pašas pazīmes.

2. Attiecībā uz patentu, kas piešķirts darba procesam, ar kuru var apstrādāt bioloģisku materiālu, kam izgudrojuma rezultātā piemīt īpašas pazīmes, ekskluzīvās tiesības attiecas arī uz bioloģisko materiālu, kas tieši iegūts šādā procesā, un uz jebkuru citu bioloģisku materiālu, kuru iegūst no tieši iegūtā bioloģiskā materiāla, reproducējot vai pavairojot identiskā vai atšķirīgā veidā, un kuram piemīt tās pašas pazīmes.

3. Attiecībā uz patentu, kas piešķirts produktam, kurā ietilpst ģenētiska informācija vai kurš sastāv no tās, ekskluzīvās tiesības attiecas arī uz visu materiālu [..], kurā iekļauts produkts un kurš satur ģenētisko informāciju un veic savu funkciju."

Pamata lieta un prejudiciālie jautājumi

15 *Monsanto* kopš 1996. gada 19. jūnija ir piešķirts Eiropas patents EP 0 546 090 attiecībā uz 5-enolpiruvil-šikimāt-3-fosfāta sintēzi, kas ir noturīga pret glifosātu (turpmāk tekstā — "Eiropas patents"). Šis Eiropas patents ir spēkā arī Nīderlandē.

16 Glifosāts ir neselektīvs herbicīds. Tas augā bloķē I klases enzīma 5-enolpiruvil-šikimāt-3-fosfāta sintēzes (turpmāk tekstā — "*EPSPS*"), kam ir svarīga loma auga augšanā, aktīvo centru. Šādas glifosāta ietekmes rezultātā augs iet bojā.

17 Eiropas patents apraksta vienu *EPSPS* enzīmu klasi, tā saukto II klases *EPSPS* enzīmu, kas ir nejūtīgs pret glifosātu. Augi, kas satur šādus enzīmus, pārdzīvo glifosāta izmantošanu, lai gan ap tiem esošās nezāles iet bojā. Gēni, kas kodē šos II klases enzīmus,

ir izolēti no trīs dažādām baktērijām. *Monsanto* ir iestrādājusi šos gēnus sojas auga, ko tā nosaukusi par RR ("Roundup Ready"), DNS. Šādas darbības rezultātā sojas augs RR ražo II klases *EPSPS* enzīmu, kas tiek saukts par *CP4-EPSPS*, kas ir noturīgs pret glifosātu. Šis augs kļūst arī noturīgs pret herbicīdu *Roundup*.

18 RR sojas augs tiek plaši audzēts Argentīnā, kur *Monsanto* izgudrojums ar patentu nav aizsargāts.

19 *Cefetra* un *Toepfer* tirgo sojas miltus. Attiecīgi 2005. gada 16. jūnijā, 2006. gada 21. martā un 11. maijā Amsterdamas ostā ienāca trīs sojas miltu kravas no Argentīnas. Vienu no kravām muitā deklarēja *Vopak*.

20 Muitas iestādes aizturēja šīs trīs preču kravas, pamatojoties uz Padomes 2003. gada 22. jūlija Regulu (EK) Nr. 1383/2003 par muitas rīcību attiecībā uz precēm, par kurām ir aizdomas, ka tās pārkāpj atsevišķas intelektuālā īpašuma tiesības, un pasākumiem, ko veic attiecībā uz precēm, kas ir pārkāpušas šādas tiesības (OV L 196, 7. lpp.). Kravas tika atbrīvotas pēc tam, kad *Monsanto* bija nodoti paraugi. *Monsanto* pārbaudīja preci, lai noteiktu, vai tā ir no RR sojas augiem.

21 Tā kā analīzes uzrādīja sojas miltos enzīma *CP4-EPSPS* esamību, kā arī DNS sekvenci, kas to kodē, *Monsanto* iesniedza *Rechtbank 's-Gravenhage* [Hāgas apgabaltiesā] prasību pret *Cefetra*, *Vopak* un *Toepfler*, lai noteiktu aizliegumu saskaņā ar Regulas Nr. 1383/2003 16. pantu, kā arī lai aizliegtu pārkāpt tai piederošo Eiropas patentu visās valstīs, kurās tas ir spēkā. Argentīnas valsts iestājās lietā *Cefetra* prasījumu atbalstam.

22 *Rechtbank's-Gravenhage* uzskata , ka *Monsanto* vienā no apstrīdētajām kravām ir atklājusi DNS sekvenci, kas tiek aizsargāta ar tai piederošo Eiropas patentu. Tomēr nav skaidrs, vai fakts, ka ir konstatēta šīs vielas esamība, ir pietiekošs, lai varētu uzskatīt, ka, tirgojot sojas miltus Kopienā, ir noticis *Monsanto* piederošā Eiropas patenta pārkāpums.

23 *Cefetra*, kuru atbalsta Argentīnas valsts, un *Toepfer* apgalvo, ka 1995. gada likuma 53.a pantam ir izsmeļošs raksturs. To vajadzētu uzskatīt par *lex specialis*, ar kuru izdarīta atkāpe no vispārējās aizsardzības, ko šī likuma 53. pants paredz patentētam produktam. Ja sojas miltos esošais DNS vairs nespēj veikt savu funkciju, *Monsanto* nevar iebilst pret sojas miltu tirdzniecību, pamatojoties tikai uz to, ka sojas miltos ir atklāts DNS. Pastāv saistība starp ierobežotu patentspēju, kas norādīta direktīvas preambulas 23. un 24. apsvērumā, un ar patentu piešķirtās aizsardzības apjomu.

24 Saskaņā ar *Monsanto* viedokli, direktīvas mērķis nav ierobežot dalībvalstīs esošo biotehnoloģisko izgudrojumu aizsardzību. Direktīva neietekmē 1995. gada likuma 53. pantā paredzēto aizsardzību — aizsardzību, kas ir absolūta. Aizsardzības ierobežojums būtu pretrunā *TRIPs* līguma 27. pantam.

25 *Rechtbank 's-Gravenhage* norāda, ka 1995. gada likuma 53.a panta 3. punktā, kā arī direktīvas 9. pantā ir noteikts, ka katram materiālam, kurā ir iestrādāts DNS, piemēro patenta īpašnieka ekskluzīvās tiesības, ja materiālā ir iestrādāta šī ģenētiskā informācija un tā tajā veic savu funkciju.

26 Iesniedzējtiesa uzskata, ka DNS sojas miltos, kas ir nedzīvs materiāls, savu funkciju veikt nevar.

27 Tā atzīst, ka *Monsanto* apgalvojums, saskaņā ar kuru pietiek ar to, ka DNS kādā brīdī ir veicis savu funkciju augā vai ka tas varētu atkārtoti veikt savu funkciju, ja to atdalītu no sojas miltiem un ievietotu dzīvā materiālā, ir pretrunā 1995. gada likuma 53.a panta 3. punkta un direktīvas 9. panta formulējumam.

28 Tomēr saskaņā ar *Rechtbank's-Gravenhage* viedokli, gēnam, lai arī tas ir organisma sastāvdaļa, ne vienmēr ir jāveic sava funkcija. Patiesībā ir gēni, kas aktivizējas tikai noteiktās situācijās, tādās kā karstums, sausums vai slimība.

29 Visbeidzot, nevar noliegt faktu, ka, audzējot sojas augus, no kuriem tika iegūti sojas milti, no izgudrojuma tika gūta peļņa, nemaksājot par šo izgudrojumu nekādu kompensāciju.

30 Gadījumā, ja sojas miltu pārdošanu nevar aizliegt saskaņā ar 1995. gada likuma 53.a pantu, ar kuru tiek transponēts direktīvas 9. pants, rodas jautājums, vai joprojām var atsaukties uz klasisko absolūto aizsardzību, kas paredzēta 1995. gada likuma 53. pantā.

31 Šajā sakarā šķiet, ka direktīva nemazina produkta absolūto aizsardzību, kas paredzēta 1995. gada likuma 53. pantā, bet gan drīzāk nosaka minimālo aizsardzību. Tomēr argumenti par labu šādai interpretācijai ir neskaidri.

32 Šādos apstākļos *Rechtbank's-Gravenhage* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai [direktīvas] 9. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka uz tajā norādīto aizsardzību var atsaukties arī tādā situācijā kā šajā tiesvedībā, kad produkts (DNS sekvence) ir Eiropas Savienībā ievestā materiālā (sojas miltos) un apgalvotā pārkāpuma brīdī savu funkciju neveic, bet ir veicis iepriekš (sojas augā) vai arī pēc atdalīšanas no materiāla un ievietošanas organisma šūnā, iespējams, varētu atkārtoti veikt savu funkciju?

2) Ņemot vērā, ka *Cefetra* un [*Toepfer*] Kopienā ievestajos sojas miltos ir patenta EP 0 546 090 6. pretenzijā aprakstītā DNS sekvence un ka [direktīvas] 9. panta izpratnē DNS ir iestrādāts sojas miltos un tajos savu funkciju vairs neveic, vai direktīvā, it īpaši tās 9. pantā, noteiktā bioloģiskā materiāla patenta aizsardzība liedz ar valsts patentu likumu (papildus) piešķirt absolūtu aizsardzību produktam (DNS) neatkarīgi no tā, vai DNS veic savu funkciju, un vai līdz ar to 9. pantā noteiktā aizsardzība ir uzskatāma par izsmeļošu šajā pantā paredzētajā situācijā, ja produktā ietilpst ģenētiska informācija vai tas no tās sastāv un produkts ir iekļauts materiālā, kurā ir iestrādāta ģenētiskā informācija?

3) Vai atbildei uz iepriekšējo jautājumu ir būtiski, ka patents EP 0 546 090 tika lūgts un piešķirts (1996. gada 19. jūnijā), pirms tika pieņemta [direktīva], un ka ar valsts patentu likumu šāda absolūta aizsardzība attiecīgajam produktam tika piešķirta pirms šīs direktīvas pieņemšanas?

4) Vai Tiesa, atbildot uz iepriekš minētajiem jautājumiem, var ņemt vērā arī [*TRIPs* līgumu], it īpaši tā 27. un 30. pantu?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

33 Uzdodot pirmo jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai direktīvas 9. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas paredz patenta tiesību aizsardzību pamata lietas apstākļos gadījumā, ja patentētais produkts ir sojas miltu sastāvā, kur tas neveic savu funkciju, kuras dēļ tas ticis patentēts, bet to ir veicis iepriekš sojas augā, kura pārstrādes rezultāts ir sojas milti, vai arī ja tas pēc atdalīšanas no miltiem un ievietošanas dzīva organisma šūnā, iespējams, varētu atkārtoti veikt savu funkciju.

34 Šajā sakarā ir jānorāda, ka direktīvas 9. pants tajā paredzēto aizsardzību pakļauj nosacījumam, saskaņā ar kuru ģenētiskā informācija, kas ietilpst patentētajā produktā vai no kuras sastāv šis produkts, [veic] savu funkciju "materiāl[ā] [..], kurš" satur šo informāciju.

35 Kopienu likumdevēja izmantotā tagadnes forma un izteiciens "materiāl[ā] [..], kurš" norāda uz to, ka funkcija tiek veikta pašreizējā brīdī un pašā materiālā, kura daļa ir DNS sekvence, kas iekļauj ģenētisko informāciju.

36 Tādas ģenētiskas informācijas gadījumā kā pamata lietā izgudrošanas funkcija tiek veikta, ja ģenētiskā informācija aizsargā bioloģisko materiālu, kurā tā ir iekļauta, pret tāda produkta faktisku vai eventuāli prognozējamu darbību, kurš var izraisīt materiāla bojāeju.

37 Herbicīda lietošana sojas miltos nav ne prognozējama, ne arī parastos apstākļos iespējama. Pat ja šāda lietošana būtu iespējama, patentētā produkta, kura mērķis ir aizsargāt tajā iekļautā bioloģiskā materiāla dzīvotspēju, funkcija netiktu veikta, jo ģenētiskā informācija ir sastopama tikai kā atlieka sojas miltos, kas ir nedzīvs materiāls, ko iegūst vairāku sojas apstrādes darbību rezultātā.

38 No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka direktīvas 9. pantā paredzētā aizsardzība neattiecas uz gadījumiem, kad ģenētiskā informācija ir pārstājusi veikt savu funkciju, ko tā nodrošināja sākotnējā materiālā, no kura ir radīts strīdīgais materiāls.

39 No iepriekš minētā arī izriet, ka saistībā ar strīdīgo materiālu uz šādu aizsardzību nevar atsaukties, pamatojoties tikai uz to, ka DNS sekvenci, kas satur ģenētisko informāciju, varētu no tās atdalīt un tā varētu veikt savu funkciju dzīva organisma šūnā pēc tam, kad tā tur iestrādāta. Šādā gadījumā funkcija tiktu veikta materiālā, kas ir gan atšķirīgs, gan bioloģisks. Līdz ar to tas var radīt tiesības uz aizsardzību vienīgi saistībā ar šo funkciju.

40 Atzīstot aizsardzību saskaņā ar direktīvas 9. pantu, pamatojoties uz to, ka ģenētiskā informācija savu funkciju ir veikusi iepriekš materiālā, kurā tā bija iekļauta, vai ka tā, iespējams, šo funkciju varētu veikt atkārtoti kādā citā materiālā, tiktu atņemta interpretējamā noteikuma lietderīgā iedarbība, jo uz jebkuru no šīm situācijām vienmēr varētu atsaukties.

41 *Monsanto* tomēr apgalvo, ka tā galvenokārt pieprasa savas patentētās DNS sekvences kā tādas aizsardzību. Tā skaidro, ka DNS sekvence, par kuru ir runa pamata lietā, saskaņā ar direktīvas 1. panta 1. punktu ir aizsargāta ar piemērojamām valsts patentu tiesībām. Direktīvas 9. pants attiecas tikai uz šādas aizsardzības paplašināšanu attiecībā uz citiem materiāliem, kuros patentētais produkts ir iestrādāts. Pamata lietas ietvaros šī sabiedrība tātad necenšas iegūt direktīvas 9. pantā paredzēto aizsardzību attiecībā uz sojas miltiem, kuros ir iekļauta patentētā DNS sekvence. Šī lieta attiecas uz DNS sekvences kā tādas, kura nav saistīta ar specifiskas funkcijas veikšanu, aizsardzību. Šāda aizsardzība patiesībā ir absolūta saskaņā ar piemērojamām valsts tiesībām, uz kurām atsaucas direktīvas 1. panta 1. punkts.

42 Šādu pamatojumu atbalstīt nevar.

43 Šajā sakarā ir jānorāda, ka direktīvas preambulas 23. apsvērumā ir noteikts, ka "viena pati DNS sekvence bez funkcijas norādes nesatur nekādu tehnisku informāciju [un] [..] nav patentējams izgudrojums".

44 Turklāt direktīvas preambulas 22. un 24. apsvērums, kā arī 5. panta 3. punkts norāda uz to, ka DNS sekvencei saskaņā ar patentu tiesībām nav piemērojama nekāda aizsardzība, ja nav precizēta funkcija, ko šī sekvence veic.

45 Tā kā direktīva DNS sekvences patentspēju pakļauj norādei attiecībā uz funkciju, ko tā nodrošina, tā jāuzskata par tādu, kas nepiešķir nekādu aizsardzību tādai patentētai DNS sekvencei, kas nav spējīga veikt specifisko funkciju, kuras dēļ tā tikusi patentēta.

46 Šādu interpretāciju apstiprina direktīvas 9. panta formulējums, kas tajā paredzēto aizsardzību pakļauj nosacījumam, saskaņā ar kuru patentētajai DNS sekvencei ir jāveic sava funkcija materiālā, kurā tā ir iekļauta.

47 Tāda interpretācija, saskaņā ar kuru, pamatojoties uz direktīvu, patentētajai DNS sekvencei kā tādai varētu piemērot absolūtu aizsardzību neatkarīgi no apstākļa, vai sekvence veic savu funkciju, atņemtu šim noteikumam tā lietderīgo iedarbību. Aizsardzība, kas formāli tiktu piešķirta DNS sekvencei kā tādai, patiesībā attiektos uz visu materiālu, kurā kā daļa ietilpst DNS sekvence, tiklīdz pastāvētu šāda situācija.

48 Kā izriet no šī sprieduma 37. punkta, tāda DNS sekvence kā pamata lietā nav spējīga veikt savu funkciju, ja tā ir iekļauta tādā nedzīvā materiālā kā sojas milti.

49 Līdz ar to šādai sekvencei nav piemērojama patenta tiesību aizsardzība, jo ne direktīvas 9. pants, ne arī kāds cits šīs direktīvas noteikums nepiešķir aizsardzību patentētai DNS sekvencei, kura nav spējīga veikt savu funkciju.

50 Līdz ar to uz pirmo jautājumu jāatbild, ka direktīvas 9. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neparedz patenta tiesību aizsardzību pamata lietas apstākļos gadījumā, ja

patentētais produkts ir sojas miltu sastāvā, kur tas neveic savu funkciju, kuras dēļ tas ticis patentēts, bet to ir veicis iepriekš sojas augā, kura pārstrādes rezultāts ir sojas milti, vai arī ja pēc atdalīšanas no miltiem un ievietošanas dzīva organisma šūnā tas, iespējams, varētu atkārtoti veikt savu funkciju.

Par otro jautājumu

51 Uzdodot otro jautājumu, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai direktīvas 9. pantā ir noteikta tajā paredzētās aizsardzības pilnīga saskaņošana, tā ka atbilstoši tam valsts patentu likumā nedrīkst piešķirt absolūtu aizsardzību patentētam produktam kā tādam neatkarīgi no tā, vai tas veic savu funkciju materiālā, kurā tas ir ietverts.

52 Šis jautājums ir balstīts uz lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu izvirzīto pieņēmumu, saskaņā ar kuru tāds valsts tiesību noteikums kā 1995. gada likuma 53. pants patentētam produktam piešķir absolūtu aizsardzību.

53 Lai atbildētu uz otro jautājumu, jāatgādina, ka direktīvas preambulas 3., 5., 6. un 7. apsvērumā Kopienu likumdevējs ir norādījis, ka:

— efektīva un saskaņota aizsardzība visās dalībvalstīs ir būtiska, lai saglabātu un veicinātu ieguldījumus biotehnoloģijas jomā;

— pastāv atšķirības biotehnoloģisko izgudrojumu tiesiskajā aizsardzībā, ko nosaka dažādu dalībvalstu tiesību akti un prakse;

— šādas atšķirības var radīt šķēršļus tirdzniecībai un tādējādi traucēt pareizu iekšējā tirgus darbību;

— šādas atšķirības var pieaugt, ja dalībvalstis pieņem jaunus un atšķirīgus tiesību aktus un administratīvo praksi vai ja dažādi attīstās attiecīgo valstu tiesu prakse, kas interpretē šādus tiesību aktus;

— valsts tiesību aktu nekoordinēta izstrāde, kas attiecas uz biotehnoloģisko izgudrojumu tiesisko aizsardzību Kopienā, var izraisīt tālākus tirdzniecības traucējumus, kavēt šādu izgudrojumu rūpniecisko attīstību un vienmērīgu iekšējā tirgus darbību.

54 Turklāt direktīvas preambulas 8. un 13. apsvērumā ir paredzēts, ka:

— biotehnoloģisko izgudrojumu tiesiskajai aizsardzībai nav nepieciešams radīt atsevišķu tiesību aktu kopumu valstu patentu tiesību noteikumu vietā;

— valsts patentu tiesību noteikumi joprojām ir galvenais pamats biotehnoloģisko izgudrojumu tiesiskajai aizsardzībai, kaut arī tie jāpielāgo vai jāpapildina dažos īpašos aspektos, lai pienācīgi ņemtu vērā tehnoloģisko attīstību, kurā iesaistīts bioloģiskais materiāls, kurš arī atbilst patentspējas prasībām;

— Kopienas tiesiskais regulējums biotehnoloģisko izgudrojumu aizsardzībai var aprobežoties ar konkrētu principu noteikšanu, kuri attiecas uz paša bioloģiskā materiāla patentspēju un uz biotehnoloģiskā izgudrojuma aizsardzības jomu, ko tam piešķir patents.

55 No šīm norādēm izriet, ka Kopienu likumdevējs ir vēlējies noteikt tādu saskaņošanu, kuras materiālais apjoms ir ierobežots, bet piemērots, lai novērstu pastāvošās, kā arī turpmākās atšķirības starp dalībvalstīm biotehnoloģisko izgudrojumu aizsardzības jomā.

56 Šādas saskaņošanas mērķis ir arī novērst šķēršļus tirdzniecībai.

57 Turklāt šāda saskaņošana ir veids, kā atrast līdzsvaru starp patenta īpašnieku interesēm un nepieciešamību pēc labi funkcionējoša iekšējā tirgus.

58 Attiecībā tieši uz direktīvas 9. pantu, kas ietverts II nodaļā ar nosaukumu "Aizsardzības joma", Kopienas likumdevēja pieeja atspoguļo tā centienus nodrošināt vienādu patentu aizsardzību visās dalībvalstīs.

59 Vienāda aizsardzība acīmredzami ir veids, kā izslēgt vai novērst atšķirības starp patentiem un nodrošināt vēlamo līdzsvaru starp patentu īpašnieku un citu tirgus dalībnieku interesēm, jo minimālas saskaņošanas pieeja, kas vērsta par labu patenta īpašniekiem, gluži pretēji, no vienas puses, apdraudētu vēlamo līdzsvaru starp minētajām

interesēm un, no otras puses, tikai veicinātu vai radītu atšķirības starp dalībvalstīm, tādējādi radot šķēršļus tirdzniecībai.

60 Līdz ar to no iepriekš minētā izriet, ka direktīvas 9. pantā paredzētā saskaņošana ir jāuzskata par pilnīgu.

61 Direktīvas 1. panta 1. punkta pirmajam teikumam nav pretrunā šāds secinājums, jo šajā pantā ir atsauce uz valsts patentu tiesībām saistībā ar biotehnoloģisko izgudrojumu aizsardzību. Būtībā šī paša punkta otrajā teikumā ir noteikts, ka dalībvalstis, lai ņemtu vērā šīs direktīvas noteikumus, vajadzības gadījumā koriģē valsts patentu tiesības, proti, it īpaši tās, kas attiecas uz pilnīgu saskaņošanu.

62 Tādējādi, tā kā direktīva nepiešķir aizsardzību patentētai DNS sekvencei, kas nav spējīga veikt savu funkciju, interpretējamam noteikumam ir pretrunā fakts, ka valsts likumdevējs piešķir absolūtu aizsardzību patentētajai DNS sekvencei kā tādai neatkarīgi no tā, vai tā veic savu funkciju materiālā, kurā tā ir iekļauta.

63 Līdz ar to uz otro jautājumu ir jāatbild tādējādi, ka direktīvas 9. pantā ir noteikta tajā paredzētās aizsardzības pilnīga saskaņošana, kas nozīmē, ka atbilstoši tam valsts tiesību aktos nedrīkst piešķirt absolūtu aizsardzību patentētam produktam kā tādam neatkarīgi no tā, vai tas veic savu funkciju materiālā, kurā tas ir ietverts.

Par trešo jautājumu

64 Uzdodot trešo jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai direktīvas 9. pantam ir pretrunā situācija, kad tāda patenta īpašnieks, kurš ticis piešķirts pirms šīs direktīvas pieņemšanas, atsaucas uz patentētā produkta absolūtu aizsardzību, kas šim patentam bijusi piešķirta saskaņā ar tajā brīdī spēkā esošajiem valsts tiesību aktiem.

65 Līdzīgi kā otrais jautājums arī šis jautājums ir balstīts uz pieņēmumu, saskaņā ar kuru tāds valsts tiesību noteikums kā 1995. gada likuma 53. pants piešķir absolūtu aizsardzību patentētam produktam, kuram patents ticis piešķirts pirms direktīvas pieņemšanas.

66 Lai atbildētu uz šo jautājumu, ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru jauns noteikums ir nekavējoties piemērojams tādas situācijas vēlākām sekām, kas radusies iepriekšējā noteikuma pastāvēšanas laikā (skat. it īpaši 2008. gada 11. decembra spriedumu lietā C-334/07 P Komisija/*Freistaat Sachsen*, Krājums, I-9465. lpp., 43. punkts un tajā minētā judikatūra).

67 Direktīvā nav paredzēta nekāda atkāpe no šī principa.

68 Gala rezultātā direktīvas nepiemērošana patentiem, kuri ir piešķirti pirms tās pieņemšanas, izraisītu atšķirības starp dalībvalstīm attiecībā uz aizsardzību, kas radītu šķērsli saskaņošanai, kura ir šīs direktīvas mērķis.

69 Līdz ar to uz trešo jautājumu jāatbild tādējādi, ka direktīvas 9. pantam ir pretrunā situācija, kad tāda patenta īpašnieks, kurš ticis piešķirts pirms šīs direktīvas pieņemšanas, atsaucas uz patentētā produkta absolūtu aizsardzību, kas šim patentam bijusi piešķirta saskaņā ar tajā brīdī spēkā esošajiem valsts tiesību aktiem.

Par ceturto jautājumu

70 Uzdodot ceturto jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai *TRIPs* līguma 27. un 30. pants ietekmē direktīvas 9. panta interpretāciju.

71 Šajā sakarā ir jāatgādina, ka *TRIPs* līguma noteikumi nevar privātpersonām radīt tiesības, uz kurām tās varētu tieši atsaukties tiesā saskaņā ar Savienības tiesībām (2000. gada 14. decembra spriedums apvienotajās lietās C-300/98 un C-392/98 *Dior* u.c., *Recueil*, I-11307. lpp., 44. punkts).

72 Ja ir konstatēts, ka konkrētajā jomā pastāv Savienības tiesiskais regulējums, ir piemērojamas Savienības tiesības, kas nozīmē pienākumu pēc iespējas veikt *TRIPs* līgumam atbilstošu interpretāciju, tomēr nepiešķirot attiecīgajam šī līguma noteikumam tiešu iedarbību (2007. gada 11. septembra spriedums lietā C-431/05 *Merck Genéricos — Produtos Farmacêuticos*, Krājums, I-7001. lpp., 35. punkts).

73 Tā kā direktīva ir Savienības tiesiskais regulējums patentu jomā, tā cik vien iespējams jāinterpretē saskaņoti.

74 Šajā sakarā ir jākonstatē, ka šajā spriedumā minētā direktīvas 9. panta interpretācija nav pretrunā šim pienākumam.

75 Būtībā direktīvas 9. pants reglamentē aizsardzības apjomu, ko patents piešķir savam īpašniekam, bet *TRIPs* līguma 27. un 30. pants attiecīgi ir par patentspēju un izņēmumiem attiecībā uz tiesībām, ko piešķir patents.

76 Pieņemot, ka jēdziens "izņēmumi attiecībā uz piešķirtajām tiesībām" ir jāuzskata par tādu, kurš ietver ne tikai izņēmumus no tiesībām, bet arī to ierobežojumus, ir jāatzīst, ka tāda direktīvas 9. panta interpretācija, saskaņā ar kuru šajā pantā paredzētā aizsardzība tiek piemērota tikai situācijās, kurās patentētais produkts veic savu funkciju, bez iemesla nerada pretrunu ar patenta parastu izmantošanu un "bez iemesla neierobežo patenta īpašnieka likumīgās intereses, ņemot vērā trešo pušu likumīgās intereses", saskaņā ar *TRIPs* līguma 30. pantu.

77 Līdz ar to uz ceturto jautājumu jāatbild tādējādi, ka *TRIPs* līguma 27. un 30. pants neietekmē direktīvas 9. panta interpretāciju.

Par tiesāšanās izdevumiem

78 Attiecībā uz pamata lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas

radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

1) **Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 6. jūlija Direktīvas 98/44/EK par izgudrojumu tiesisko aizsardzību biotehnoloģijā 9. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neparedz patenta tiesību aizsardzību pamata lietas apstākļos gadījumā, ja patentētais produkts ir sojas miltu sastāvā, kur tas neveic savu funkciju, kuras dēļ tas ticis patentēts, bet to ir veicis iepriekš sojas augā, kura pārstrādes rezultāts ir sojas milti, vai arī ja tas pēc atdalīšanas no miltiem un ievietošanas dzīva organisma šūnā, iespējams, varētu atkārtoti veikt savu funkciju;**

2) **Direktīvas 98/44 9. pantā ir noteikta tajā paredzētās aizsardzības pilnīga saskaņošana, kas nozīmē, ka atbilstoši tam valsts tiesību aktos nedrīkst piešķirt absolūtu aizsardzību patentētam produktam kā tādam neatkarīgi no tā, vai tas veic savu funkciju materiālā, kurā tas ir ietverts;**

3) **Direktīvas 98/44 9. pantam ir pretrunā situācija, kad tāda patenta īpašnieks, kurš ticis piešķirts pirms šīs direktīvas pieņemšanas, atsaucas uz patentētā produkta absolūtu aizsardzību, kas šim patentam bijusi piešķirta saskaņā ar tajā brīdī spēkā esošajiem valsts tiesību aktiem;**

4) **Līguma par ar tirdzniecību saistītām intelektuālā īpašuma tiesībām, kas ietverts 1.C pielikumā Līgumam par Pasaules Tirdzniecības organizācijas**

(PTO) izveidošanu, kurš 1994. gada 15. aprīlī parakstīts Marakešā un apstiprināts ar Padomes 1994. gada 22. decembra Lēmumu 94/800/EK par daudzpusējo sarunu Urugvajas kārtā (no 1986. līdz 1994. gadam) panākto nolīgumu slēgšanu Eiropas Kopienas vārdā jautājumos, kas ir tās kompetencē, 27. un 30. pants neietekmē Direktīvas 98/44 9. panta interpretāciju.

[Paraksti]